

Галина ЖОЛТИКОВА

викладач кафедри стратегічних комунікацій та прикладної лінгвістики Центру стратегічних комунікацій Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій, Національна академія Служби безпеки України, вул. М. Максимовича, 22, м. Київ, Україна, 03066

ORCID: 0009-0005-8594-3140

gzoltikova213@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Жолтікова, Г. (2024). Лексико-семантичний аналіз лексеми-вербалізатора концепту *ГЕРОЙ*. *Folia Philologica*, 8, 36–44, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2024/8/5>

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСЕМИ-ВЕРБАЛІЗАТОРА КОНЦЕПТУ *ГЕРОЙ*

Стаття присвячена дослідженню лексико-семантичної організації лексеми-вербалізатора концепту *ГЕРОЙ* на матеріалі українських та російських словників, а також наукових праць українських вчених. Мета статті – здійснити лексико-семантичний аналіз лексеми-вербалізатора концепту *ГЕРОЙ* на наявність спільних і відмінних значеннєвих компонентів у російській та українській лінгвокультурах. Встановлено, що концептуалізація героїзму в російському та українському мовних просторах відбувається за такими значеннєвими вимірами, як «психологічні та вольові риси», «риса війна», «здатність до самопожертви», «видатні досягнення», «вплив на суспільство». Наголошено, що у дискурсі війни спостерігаються трансформаційні зміни смислових парадигм, зокрема концепт *ГЕРОЙ* стає маркером національних картин світу. Простежується стійкий асоціативний зв'язок приналежності до народу, який веде війну за власні ідеали, а учасник бойових дій є носієм характерних рис людини-бійця. З'ясовано, що розмивання змісту концепту *ГЕРОЙ* у російській лінгвокультурі зумовлено ситуацією постправди і семантичної невизначеності базових національних смислів, які набувають нових конотацій. Лексикографічний аналіз продемонстрував, що для ідентифікації лексеми 'герой' у російській мові використовуються переважно прикметники 'беззаветный', 'бесстрашный', 'мужественный', 'отважный', 'доблестный', 'смелый', 'храбрый', а також словосполучення 'человек, обращающий на себя повышенное внимание', що є свідченням впровадження діагностичних ознак, позиціонування героя як 'зразка для наслідування'. В українській мові характеристики героя визначаються іменниками, що є свідченням суб'єктивності людини в мові: 'видатна своїми здібностями і діяльністю людина', 'хоробрість', 'відвага', 'самовідданість у бою', 'самопожертва', 'рятівник', 'лицар', 'козак', 'відчайдух'. Дієслівне походження лексем 'рятівник', 'самопожертва' є свідченням оцінювання героя за його вчинками. У російській лінгвокультурі образ героя сакралізується, акцентується його готовність до самопожертви, герой є предметом поклоніння. В українській – діяльність героя оцінюється як соціально корисна, спрямована на певні дії заради Батьківщини: 'переможець', 'звитяжець', 'лицар', 'молодчага', 'відчайдух', 'виявляє відвагу', 'самовідданість і хоробрість у бою і в труді'. Відповідні відмінності є свідченням принципової різниці концептуальних картин світу українців і росіян.

Ключові слова: герой, мотивація, лексема, вербалізатор, концепт, дискурс.

Galyna ZHOLTIKOVA

Lecturer at the Department of Strategic Communications and Applied Linguistics, Centre for Strategic Communications, Educational and Research Institute of Information Security and Strategic Communications, National Academy of the Security Service of Ukraine, M. Maksymovycha str., 22, Kyiv, Ukraine, 03066

ORCID: 0009-0005-8594-3140

gzoltikova213@gmail.com

To cite this article: Zholtikova, G. (2024). Leksyko-semantychnyi analiz leksemy-verbalizatora kontseptu *HEROI* [Lexical and semantic analysis of the lexical verbalisers of the concept *HERO*]. *Folia Philologica*, 8, 36–44, doi: <https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/8/5>

LEXICAL AND SEMANTIC ANALYSIS OF THE LEXICAL VERBALISERS OF THE CONCEPT *HERO*

The article is devoted to the study of the lexical and semantic organisation of the lexical verbaliser of the concept ГЕРОЙ – HERO based on the Ukrainian and Russian dictionaries and studies by the Ukrainian researchers. The purpose of the article is to perform a lexical and semantic analysis of the lexeme-verbaliser of the concept ГЕРОЙ – HERO in terms of common and different semantic components in the Russian and Ukrainian linguistic cultures. It is proved that the conceptualisation of heroism in the Russian and Ukrainian linguistic spaces is based on the semantic dimensions of «psychological and volitional qualities», «qualities of a warrior», «ability to self-sacrifice», «outstanding achievements», «influence on society». It is emphasised that in the discourse of war there are transformational changes in semantic paradigms, in particular, the concept of ГЕРОЙ – HERO becomes a marker of national pictures of the world, a stable associative connection of belonging to a nation that wages war for its own ideals is built, and the combatant is a carrier of the characteristic features of an individual soldier. The blurred content of the concept of ГЕРОЙ – HERO in the Russian linguistic culture is due to the post-truth and semantic uncertainty of basic national meanings that acquire new connotations. The lexicographic analysis has shown that to identify the lexeme «hero» in Russian, the adjectives ‘беззаветный – selfless’, ‘бесстрашный – fearless’, ‘мужественный – courageous’, ‘отважный – brave’, ‘доблестный – valiant’, ‘смелый – bold’, ‘храбрый – brave’, as well as the phrase ‘человек, обращающий на себя повышенное внимание – a person who attracts increased attention’ are used mainly. This evidences introduction of diagnostic features, positioning the hero as a «role model». In the Ukrainian language, the hero’s characteristics are defined by nouns, which evidences subjectification of a person in the language: ‘видатна своїми здібностями і діяльністю людина – a person outstanding for their abilities and activities’, ‘хоробрість – bravery’, ‘відвага – courage’, ‘самовідданість у бою – selflessness in battle’, ‘самопожертва – self-sacrifice’, ‘рятівник – saviour’, ‘лицар – knight’, ‘козак – cossack’, ‘відчайдух – do-or-die’. The verbal origin of the lexemes ‘рятівник – saviour’ and ‘самопожертва – self-sacrifice’ evidences evaluation of the hero by his actions. In the Russian linguistic culture, the image of the hero is sacralised, his readiness for self-sacrifice is emphasised, and the hero is an object of worship. In the Ukrainian language, the hero’s activity is assessed as socially useful, aimed at certain actions for the sake of the Motherland: ‘переможець – winner’, ‘звитяжець – victor’, ‘лицар – knight’, ‘молодчага – hotshot’, ‘відчайдух – do-or-die’, ‘виявляє відвагу – shows courage’, ‘самовідданість і хоробрість у бою і в труді – selflessness and bravery in battle and in work’. These differences indicate a fundamental divergence between the conceptual worldviews of Ukrainians and Russians.

Key words: hero, motivation, lexeme-verbaliser, concept, discourse.

Актуальність проблеми. У гібридних війнах мова стає інструментарієм впливу. Вироблення панівної ідеї є важливою умовою для перенесення слів у дії та стійкі переконання. Слово – знаряддя, що формує тісні когнітивно-прагматичні зв’язки між внутрішніми переконаннями особи та стереотипами мислення. Створюється штучна картина світу залежно від впроваджуваних смислів і концептів.

У дискурсивному вимірі війни спостерігаються трансформаційні зміни смислових парадигм, зокрема концепт *ГЕРОЙ* стає маркером національних картин світу; вибудовується стійкий асоціативний зв’язок приналежності до народу, який веде війну за власні ідеали, учасник бойових дій є носієм характерних рис людини-бійця.

Сучасну когнітивну ситуацію дослідники визначають як ситуацію постправди (Снитко, Гречка, 2022: 90) і семантичної невизначеності (Яворська, 2016: 41), оскільки стали смисли роз-

миваються й набувають нових конотацій. Так, лексема-вербалізатор концепту *ГЕРОЙ* набуває подвійного сенсу, оскільки цей концепт формується у бінарних опозиціях, притаманних всім національним картинам світу *СВІЙ – ЧУЖИЙ, ДОБРО – ЗЛО, ВІДДАНИСТЬ – ЗРАДА* тощо. Він є регулятивом – не тільки відбиває загальні уявлення людства про моральні цінності, а також пропонує норми, правила поведінки у суспільстві (Приходько, 2008: 86). Цей концепт можна також зарахувати до поведінкового порядку, що містить як подієву складову – «ментальні уявлення про вербальний і/або невербальний процес/дію» (*ХТОСЬ РОБИТЬ ЩОСЬ*), так і ознакову – уявлення про якість/характеристику предметів і дій (*ЩОСЬ / ХТОСЬ Є ТАКИМ; ХТОСЬ ЩОСЬ РОБИТЬ ТАКИМ ЧИНОМ*) (Шевченко, 2013: 15-20).

Мета дослідження – здійснити лексико-семантичний аналіз лексеми-вербалізатора концепту *ГЕРОЙ* на наявність спільних і від-

мінних значеннєвих компонентів у російській та українській лінгвокультурі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну постало питання щодо позиціонування образу героя в суспільних дискурсах. Але ґрунтовного дослідження концепту *ГЕРОЙ* у період з 2022 по 2024 роки проведено не було. Українські лінгвісти переважно вивчають особливості позиціонування цього концепту в літературі, принципи вживання в іноземних мовах. Так, А. Воловик вивчає специфіку концепту *ГЕРОЙ* в українсько- та англійськомовних фольклорних творах, зазначає обумовленість в українській лінгвокультурі цього концепту лінгвоісторичним періодом Запорізької Січі. «Саме завдяки такому історичному явищу як козацтво українська культура збагатилася низкою реалій, які згодом набули символічного значення та увійшли до складу концепту *ГЕРОЙ*. Так, в деяких українських фольклорних казках ціннісна складова концепту *ГЕРОЙ* актуалізується за допомогою національно-специфічних символів», – А. Воловик наголошує, що національно-специфічні символи, які беруть участь у формуванні концепту *ГЕРОЙ* найчастіше зустрічаються в українських чарівних казках, де реалізується така квалітативна ознака героя як *сила*, що й розкриває основну відмінність між українським та англійським героєм чарівних казок (Воловик, 2021: 160).

І. Котова досліджує концепт *ГЕРОЙ* як антипод концепту *АНТИГЕРОЙ* на матеріалі американського кінематографу. Дослідниця зазначає, що в еволюції поняття *герой* акцент змістився з походження на сферу існування. Поняття *антигерой* містить значеннєві компоненти, пов'язані з конкретними характеристиками та їх оцінкою ('bad', 'unpleasant', 'admired') (Котова, 2016: 30).

А. Чмир досліджує формування концепту *ГЕРОЙ* на прикладі особистості Степана Бандери, доводить, що його головним когнітивним спрямуванням є пошуку власної ідентичності – намагання усвідомити власну сутність для вирішення внутрішнього конфлікту та збереження самоорганізації (Чмир, 2022: 209-214).

К. Близнюк та С. Мельник визначають досліджують сутність концептів *ГЕРОЙ* і *ГЕРОЇЗМ* на основі аналізу асоціативного поля лексеми-вербалізатора *герой*. Проблема героїзму як

вияву надзвичайної мужності чи жертвності має комплексний характер. У періоди миру суспільство ставить собі запитання, кого можна вважати героєм, які риси або вчинки зараховувати до героїчних. Критерії визначення героїзму розтягуються на шкалі від «достатньо самовіддано виконувати важливі для громади функції» до «обов'язково ризикувати життям». Під час війни героїзм, здавалось би, стає очевидним, проте й тут виникає проблема великого й дрібного героїзму. Масштаби вчинків потенційного героя в очах різних представників суспільства можуть відрізнятись, тому виникатиме парадокс, коли особа, що є героєм, водночас ним не є (Близнюк, Мельник, 2023: 28-33).

Виклад основного матеріалу. Російська пропаганда в медіаконтенті тимчасово окупованих територій експлуатує концепт *ГЕРОЙ*, трансформуючи його під стратегії окупаційного дискурсу. Цей концепт є і в українській, і в російській лінгвокультурах. Визначення спільних і відмінних значеннєвих компонентів лексеми-вербалізатора *герой* у двох мовах дозволив співставити системи категоризації світу їх носіїв і специфіку концепту, що впроваджується російською пропагандою. На тимчасово окупованих територіях виникає взаємодія представників «різних мовних, концептуальних, наукових картин світу» (Юдко, 2016: 86). Наявність концепту *ГЕРОЙ* в українській та російській лінгвокультурах може сприяти російській пропаганді в просуванні його деструктивного змісту на тимчасово окупованих територіях.

Етимологічний аналіз довів, що і в українську, і російську мову лексема *герой* потрапила подібними шляхами. Її походження пов'язується зі словами *херої*, схв. *херої*, слн. *heroj* – запозиченнями з німецької або французької мови, які пішли від лат. *heros* «тс.» і гр. «вождь, воїн, герой», спорідненого з лат. *servo* «стережу, бережу, охороняю» (Мельничук, 1982; Єгорова, 2014; Гуськова, Сотин 2008).

У той же час російські етимологічні словники виокремлюють ще один етимологічний значеннєвий компонент – «напівбог, герой» – так у Стародавній Греції називали смертних, народжених від богів, які були наділені видатними здібностями, насамперед величезною силою, як, наприклад, Геракл» (Абрамов, 1994; Єгорова, 2014).

Цей значеннєвий компонент виокремлюється і сучасними тлумачними та енциклопедичними російськими словниками (Абрамов, 1994; Єгорова, 2014; Гуськова, Сотин, 2008):

1. [франц. *heros* – лат. *heros*, гр. ἥρως – **напівбог**, богатир] – людина, яка вчинила подвиг, яка відзначилася своєю хоробрістю, мужністю (Єгорова, 2014: 156)

2. (від грецьк. ἥρως – полубог, герой) – англ. *hero*; нім. *Held*, фр. *Heros*; чеськ. *hrdina* – особистість (**містична** чи реальна, жива чи мертва, що символізує своєю соціальною роллю (чи вчинками) особливо вагомі аспекти цінностей даної культури (Осипов, 2000: 53)

3. *héros m.*, нім. *heroe*. 1. Герої чи ірої звалися у **багатобожців діти, народжені від змішування богів з дружиною смертною, чи у богинь з людиною**; також ті, які за важливий винахід або знамените дійство після смерті в число богів були вписані. Людина особливої хоробрості, мужності, достоїнства (Єпішкін, 2010: 22)

4. а) той, хто здійснив подвиг, проявив особисту мужність, стійкість, готовність до самопожертви. б) **напівбог** (в давніх міфах, епічних поемах) (Єфремов, 2000: 23)

5. від фр. *héros* (← лат. *heros* ← грец. ἥρως 'напівбог', 'богатир'). У грецькій міфології: син

Таблиця 1

Порівняльний аналіз українських та російських тлумачних словників щодо визначення лексеми-вербалізатора *герой*

Значеннєвий компонент	Українські лексикографічні джерела	Російські лексикографічні джерела
видатна своїми здібностями і діяльністю людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в труді / праці	1. Словник української мови: в 11 т. (1970 р.) 2. Словник Української мови. Т. 2 (1971 р.) 3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005 р.) 4. Словник іншомовних слів (2000 р.)	-
видатна людина, що прославилася своїми подвигами на полі битви або винятковими досягненнями на трудовому терені	-	Популярний словник російської мови (2008 р.)
особа, яка привернула на себе увагу	1. Словник української мови: в 11 т. (1970 р.) 2. Словник Української мови. Т. 2. (1971 р.) 3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005 р.) 4. Словник іншомовних слів (2000 р.)	1. Словник російської мови Ожегова (1953 р.) 2. Словник російської мови: в 4 т. (1999 р.) 3. Великий тлумачний словник російської мови (2000 р.) 4. Новий словник російської мови. Тлумачно-словотвірний (2000 р.) 5. Популярний словник російської мови (2008 р.)
людина, що привертає до себе підвищену увагу		Словник іноземних слів сучасної російської мови (2014 р.)
людина, яка втілює в собі риси певної епохи / часу / середовища	1. Словник української мови: в 11 т. (1970 р.) 2. Словник Української мови. Т. 2. (1971 р.) 3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005 р.) 4. Словник іншомовних слів (2000 р.)	1. Словник російської мови Ожегова (1953 р.) 2. Словник російської мови: в 4 т. (1999 р.) 3. Великий тлумачний словник російської мови (2000 р.)
особа, яка чим-небудь відзначилася	1. Словник української мови: в 11 т. (1970 р.) 2. Словник Української мови. Т. 2. (1971 р.) 3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005 р.)	1. Словник російської мови: в 4 т. (1999 р.) 2. Популярний словник російської мови (2008 р.)

звання Герой Радянського Союзу, Герой Праці / Герой Соціалістичної Праці	1. Словник Української мови. Т. 2. (1971 р.) 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005 р.)	1. Словник російської мови: в 4 т. (1999 р.) 2. Великий тлумачний словник російської мови (2000 р.) 3. Популярний словник російської мови (2008 р.)
переможець	1. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонім. (2012 р.)	1. Словник російських синонімів та похідних за змістом висловлювань. (1994 р.)
мужність / мужністю	1. Словник іншомовних слів. (2000 р.)	1. Словник епітетів російської літературної мови (1979 р.) 2. Словник російської мови: в 4 т. (1999 р.) 3. Великий тлумачний словник російської мови (2000 р.) 4. Новий словник російської мови. Тлумачно-словотвірний (2000 р.) 5. Словник іноземних слів сучасної російської мови. (2014 р.)

або нащадок божества і смертної людини, наділений непомірною силою і надлюдськими можливостями, але позбавлений безсмертя (Гуськова, Сотин, 2008: 20).

Отже, російські словники сакралізують образ героя, виокремлюють значеннєві компоненти 'наділений здібностями богів, інколи сам є напівбогом', герой 'має ідеальну статуру', виконує 'велику місію щодо захисту людей, батьківщини', 'здатний на вчинки із ризиком для життя щодо захисту людських цінностей', є 'посередником між різними світами' та 'націлений на перемогу'.

Лексикографічний аналіз дозволив визначити спільні і відмінні значеннєві компоненти лексеми-вербалізатора *герой* українськими і російськими тлумачними словниками (Таблиця 1).

Спільні значеннєві компоненти ('видатна своїми здібностями і діяльністю людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість', 'привернув на себе увагу', 'людина, яка втілює в собі риси епохи', 'відзначився', 'звання', 'хоробрість', 'подвиги', 'переможець', 'видатна людина', 'мужність – мужністю', 'типові риси епохи – часу') компоненти лексеми *герой* зумовлені формуванням української і російської лінгвокультур у спільному інформаційному полі Радянського Союзу. В обох лінгвокультурах присутні ментальні конструкції «війна – мир»: «герой війни», «герой нашого часу». Відмінні значеннєві компоненти сформувалися переважно під час російської агресії в Україні (таблиця 2).

Специфічними для української лінгвокультури є значеннєві компоненти 'найвищий ступінь за особисті або колективні заслуги', 'виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою', 'звитяжець', 'витязь', 'здобувець', 'молодчага – лев – орел – відчайдух'; для російської – 'людина, яка здійснила (здійснює) подвиги', 'готовність до самопожертви', 'доблесть', 'героїзм', 'особа, яка є предметом поклоніння, захоплення', 'є зразком для наслідування', 'людина, що привертає до себе підвищену увагу', 'російський військовослужбовець, який відзначився під час бойових дій в Україні', 'видатний – який прославився чимось – великий сподвижник – самовідданиць', 'богатир', 'напівбог', 'беззавітний – безстрашний – блискучий (застар.) – зухвалий (застар. поет.) – доблесний', 'кумир', 'сміливець – хоробрий'. В українському розумінні *герой* – це людина, яка здатна на відвагу та наділена найвищими чеснотами. Не має міфологізованої складової та порівнюється із сильними звірами (лев, орел). У російській картині світу *герой* – це людина, яка привертає до себе підвищену увагу, є кумиром для багатьох. Російському герою поклоняються, їм захоплюються, підносять на щабель богів, богатирів та напівбогів. Російський герой готовий до самопожертви, загинути заради ідеї. В російській парадигмі вже є місце тим, хто брав участь у війні на території України.

У словниках періоду російсько-української війни (Єгорова, 2014; Скворцов, 2018; Ушаков, 2014) спостерігаються розбіжності в тлумаченні лексеми *герой*. В українських словниках відсутні визначення понять *Герой АТО*, *Герой*

Значеннєві компоненти лексеми-вербалізатора *герой* в українських і російських лексикографічних джерелах

Значеннєві компоненти	Українські лексикографічні джерела	Російські лексикографічні джерела
психологічні та вольові риси	виявляє відвагу	великий сподвижник, зухвалий, доблесний, сміливець, хоробрий
риса воїна	звитяжець, здобувець, витязь, молодчага, лев, орел, відчайдух	доблесть, героїзм, богатир, беззавітний, безстрашний, блискучий
здатність до самопожертви	самовідданість, хоробрість у бою	людина, яка здійснила/здійснює подвиги, готовність до самопожертви, самовідданець
видатні досягнення	найвищий ступінь за особисті або колективні заслуги	видатний, який прославився чимось
вплив на суспільство		особа, яка є предметом поклоніння / захоплення, є зразком для наслідування, російський військовослужбовець, який відзначився під час бойових дій в Україні, кумир

ООС, Герой російсько-української війни. Натомість російський словниковий склад вже поповнено визначенням *Герой Z* (Вікісловник).

Отже, у російській мові для визначення лексеми *герой* використовуються переважно прикметники 'беззавітний', 'бесстрашний', 'мужественный', 'отважный', 'доблестный', 'смелый', 'храбрый', а також словосполучення 'человек, обращающий на себя повышенное внимание'. Що є свідченням впровадження діагностичних ознак, позиціювання героя як «зразка для наслідування»

В українській мові не акцентований такий значеннєвий компонент як захисник, що є свідченням суб'єктивації людини в мові: *видатна своїми здібностями і діяльністю людина, хоробрість, відвага, самовідданість у бою, самопожертва, рятівник, лицар, козак, відчайдух*. Дієслівне походження лексем *рятівник, самопожертва* є свідченням оцінювання героя по його вчинках.

У російській лінгвокультурі образ героя сакралізується: *готовність до самопожертви,*

є предметом поклоніння. В українській – діяльність героя оцінюється як соціально корисна, спрямована на певні дії заради Батьківщини: *переможець, звитяжець, лицар, молодчага, відчайдух, виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в труді*.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Концепт *ГЕРОЙ* в українській мові та культурі досліджений в багатьох аспектах, проте недостатньо визначений в науковій літературі в контексті російсько-української війни. Концепт *ГЕРОЙ* в умовах повномасштабної війни на території України потребує більш детального дослідження з метою подальшої імплементації в науку. Для посилення українського вербального простору визначення слова *герой* (учасника російсько-української війни) варто вписати в словникові та наукові джерела. Концентрація наукової думки навколо цього концепту дасть можливість визначити ціннісні характеристики сучасного українського героя, сформувати парадигму українських смислів, які будуть сильніші за ворожі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Близнюк К.Р., Мельник С.Г. Концепт *ГЕРОЙ* в умовах війни: асоціативний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 28. Т. 1. С. 28–33.
2. Воловик А.А. Символічна репрезентація концепту *ГЕРОЙ* в українських народних казках: шляхи актуалізації та відтворення. *Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2019-2020 рр.* Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021.
3. Котова І. А. Еволюція концептів *ГЕРОЙ* та *АНТИГЕРОЙ* та засобів їх актуалізації в американському кіно-дискурсі. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 2016. Is. IV(20). URL: <https://seanewdim.com/published-issues/philology/i085/> (дата звернення: 17.08.2024).
4. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики: монографія. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
5. Снитко О.С., Гречка С.О. «Битва наративів» в сучасному медіапросторі України. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2022. №44. С. 86–116.
6. Філософська думка. *Український науково-теоретичний часопис*. 2015. № 1. С. 5–60.
7. Чмир А.В. Проблема самоідентифікації головного героя в романі «Сильні і одинокі» П. Краклюка. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. № 26. Т.2. С. 209–214.
8. Шевченко І. С. Концепти комунікативної поведінки. Вісник Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. *Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. Харків : Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. № 1072. С. 15–20.
9. Яворська Г.М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4(41). С. 41–48.
10. Юдко Л.В. Концепт *ТОЛЕРАНТНІСТЬ* у дискурсі спецслужб (на матеріалі англійської, німецької, російської, української мов): дис. канд. філ. наук: 10.02.15. Київ, 2016. 270 с.

ДЖЕРЕЛА:

1. Абрамов Н. Словник російських синонімів та похідних за змістом виразів. Москва: Російські словники, 1994. 502 с.
2. Великий тлумачний словник російської мови / уклад.: С. А. Кузнецов. Санкт-Петербург : Норінт, 2000. 1536 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад.: В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь. ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Герой Z. Вікісловник. URL: https://ru.wiktionary.org/wiki/герой_Z (дата звернення: 17.08.2024).
5. Горбачевич К. С., Хабло Є. П. Словник епітетів російської літературної мови. Ленінград : Наука, 1979. 285 с.
6. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / за ред. О.С. Мельничук та ін. Київ : Наукова думка. Т.1. 1982. 632 с.
7. Єгорова Т.В. Словник іноземних слів сучасної російської мови. Москва : Аделант, 2014. 800с.
8. Спішкін Н.І. Історичний словник галіцизмів російської мови. Москва: Словникове видавництво ЕТС, 2010. URL: <https://rus-galicismes-dict.slovaronline.com> (дата звернення: 17.08.2024).
9. Єфремова Т. Ф. Новий словник російської мови. Тлумачно-словотвірний. Москва : Російська мова, 2000. URL: <https://lexicography.online/explanatory/efremova/> (дата звернення: 17.08.2024).
10. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови: близько 20 000 синонімічних рядів. Львів : БаК, 2012. 523 с.
11. Міхельсон М.І. Великий тлумачно-фразеологічний словник. Санкт-петербург: Академія наук, 1896-1912. 2208 с. URL: <https://rus-michelson-tolk-old-dict.slovaronline.com> (дата звернення: 17.08.2024).
12. Словник античної міфології / уклад.: І.Я. Козовик, О.Д. Пономарів. Київ: 1985. 236 с. URL: <http://litopys.org.ua/slovmith/slov.htm> (дата звернення: 16.08.2024).
13. Словник іншомовних слів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Укр. мовно-інформ. фонд НАН України / уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. Т. 1. 662 с.
14. Словник російської мови: у 4 т. / РАН, Ін-т лінгвістич. досліджень; за заг. ред. А.П. Євгенєвої. Москва: Поліграфресурси, 1999. URL: <https://lexicography.online/explanatory/mas/g/герой> (дата звернення: 16.08.2024).
15. Словник української мови в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка. 1971. Т. 2. 550 с.
16. Соціологічний енциклопедичний словник. Російською, англійською, німецькою, французькою та чеською мовами / за ред. Г.В. Осіпова. Москва : Норма – Інфра, 2000. 488 с.
17. Ожегов С.І. Тлумачний словник російської мови / за ред. Л.І. Скворцова. Москва : Мир та освіта. 2018. 1375 с.
18. Ушаков Д.Н. Тлумачний словник сучасної російської мови. Москва : Аделант, 2014. 800 с.

REFERENCES:

1. Blyzniuk, K.R., & Melnyk, S.G. (2023). Kontsept *HEROI* v umovakh viiny: asotsiatyvnyi aspekt [The concept of *HERO* in the conditions of war: associative aspect]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, 28 (1), 28–33 [in Ukrainian].
2. Volovyk, A.A. (2021). Symvolichna reprezentatsiia kontseptu *HEROI* v ukrainskykh narodnykh kazkakh: shliakhy aktualizatsii ta vidtvorennia: materialy naukovo konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu, naukovykh pratsivnykiv i zdobuvachiv naukovoho stupenia za pidsumkamy naukovo-doslidnoi roboty za period 2019-2020 [Symbolic epresentation of the concept of *HERO* in Ukrainian folk tales: ways of actualisation and reproduction. Proceedings of the scientific conference of the teaching staff, researchers and applicants for a scientific degree based on the results of research work for the period 2019-2020]. Vinnytsia : Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stusa [in Ukrainian].
3. Kotova, I. A. (2016). Evoliutsiia kontseptiv *HEROI* ta *ANTYHEROI* ta zasobiv yikh aktualizatsii v amerykanskomu kinodyskursi [Evolution of the concepts of *HERO* and *ANTI-HERO* and the means of their actualisation in American film industry]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 4 (20). Retrieved from: <https://seanewdim.com/published-issues/philology/i085/> [in Ukrainian].
4. Prykhodko, A. M. (2008). Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvni paradyhmi linhvistyky: monohrafiia [Concepts and conceptsystems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics: a monograph]. Zaporizhzhia : Premier [in Ukrainian].
5. Snytko, O.S., & Hrechka, S.O. (2022). «Bytva naratyviv» v suchasnomu mediaprostori Ukrainy [Battle of Narratives' in the Modern Media Space of Ukraine]. *Aktualni problemy ukrainskoi linhvistyky: teoriia i praktyka – Actual problems of Ukrainian linguistics: theory and practice*, 44, 86–116 [in Ukrainian].
6. Filsofska dumka [Philosophical thought]. (2015). *Ukrainskyi naukovo-teoretychnyi chasopys – Ukrainian scientific and theoretical journal*, 1, 5–60 [in Ukrainian].
7. Chmyr, A.V. (2022). Problema samoidentyfikatsii holovnoho heroia v romani «Sylni i odyynoki» P. Krakliuka [The problem of the protagonist's self-identification in the novel 'The Strong and the Lonely' by P. Krakliuk]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, 2 (26), 209–214 [in Ukrainian].
8. Shevchenko, I. S. (2013). Kontsepty komunikatyvnoi povedinky [Concepts of communicative behaviour]. *Visnyk Kharkiv. nats. un-tu imeni V. N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia Metodyka vykladannia inozemnykh mov – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Romance and Germanic Philology. Methods of teaching foreign languages*, 1072, 15–20 [in Ukrainian].
9. Iavorska, H.M. (2016). Hibrydna viina yak dyskursyvnyi konstrukt [Hybrid war as a discursive construct]. *Stratehichni priorytety – Strategic priorities*, 4(41), 41–48 [in Ukrainian].
10. Iudko, L.V. (2016). Kontsept *TOLERANTNIST* u dyskursi spetssluzhb (na materialy anhliiskoi, nimetskoj, rosiiskoi, ukrainskoi mov) [The Concept of *TOLERANCE* in the Discourse of Special Services (on the Material of English, German, Russian, Ukrainian Languages)]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

SOURCES:

1. Abramov, N. (1994). *Slovnnyk rosiiskykh synonimiv ta pokhidnykh za smistom vyraziv [Dictionary of Russian Synonyms and Derivatives in terms of the meaning of expressions]*. Moscow : Rosiiski slovnnyky.
2. Kuznietsov, S. A. (2000). *Velykyi tumachnyi slovnnyk rosiiskoi movy [The Great Explanatory Dictionary of the Russian Language]*. Saint Petersburg: Norint [in Russian].
3. Busel, V. T. (2005). *Velykyi tumachnyi slovnnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Big explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*. Kyiv : Irpin. VTF «Perun» [in Ukrainian].
4. Heroi, Z. Sait «Wikislovnnyk» [Website «Wiktionary»]. Retrieved from: https://ru.wiktionary.org/wiki/герой_Z [in Russian].
5. Horbachevych, K. S., & Khablo, Ye. P. (1979). *Slovnnyk epitativ rosiiskoi literaturnoi movy [Dictionary of epithets of the Russian literary language]*. Leningrad : Nauka [in Russian].
6. Melnychuk, O.S. (Ed.). (1982). *Etymolohichni slovnnyk ukrainskoi movy [Etymological dictionary of the Ukrainian language]*. (Vols. 1-7). Kyiv : Naukova Dumka [in Ukrainian].
7. Iehorova, T.V. (2014). *Slovnnyk inozemnykh sliv suchasnoi rosiiskoi movy [Dictionary of Foreign Words of the Modern Russian Language]*. Moscow : Adelant [in Russian].
8. Yepishkyn, N. I. (2010). *Istorychnyi slovnnyk halitsyzmiv rosiiskoi movy [Historical dictionary of Galicisms of the Russian language]*. Moscow : Slovnnykove vydavnytstvo ETS. Retrieved from: <http://rus-gallicismes-dict.slovaronline.com> [in Russian].
9. Yefremova, T. F. (2000). *Novyi slovnnyk rosiiskoi movy. Tlumachno-slovotvirnyi [New Dictionary of the Russian Language. Explanatory and word-formation dictionary]*. Moscow : Rosiiska mova. Retrieved from: <https://lexicography.online/explanatory/efremova/> [in Russian].

10. Karavanskyi, S. (2012). Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy: blyzko 20 000 synonimichnykh riadiv [Practical dictionary of synonyms of the Ukrainian language: about 20 000 synonyms]. Lviv : BaK [in Ukrainian].
11. Mikhelson, M.I. (1896-1912). Velykyi tлумachno-frazeolohichnyi slovnyk [Large explanatory and phraseological dictionary]. Saint Petersburg: Akademiia nauk [in Russian].
12. Kozovyk, I. Ya., & Ponomariv, O. D. (1985). Slovnyk antychnoi mifolohii [Dictionary of Ancient Mythology]. Kyiv. Retrieved from: <http://litopys.org.ua/slovmith/slovnm.htm> [in Ukrainian].
13. Morozov, S. M., & Shkaraputa, L. M. (2000). Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign language words]. Kyiv : Naukova Dumka [in Ukrainian].
14. Yevheneva, A. P. (Ed.). (1999). Slovnyk rosiiskoi movy [Dictionary of the Russian language]. (Vols. 1-4). Moscow : Polihrafresursy. Retrieved from: <https://lexicography.online/explanatory/mas/r/репoй> [in Russian].
15. Bilodid, I. K. (Ed.). (1971). Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]. (Vols. 1-11). Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian].
16. Osipov, H.V. (Ed.). (2000). Sotsiolohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk. Rosiiskoiu, anhliiskoiu, nimetskoiu, frantsuzkoiu ta cheskoiiu movamy [Sociological encyclopaedic dictionary. In Russian, English, German, French and Czech]. Moscow : Norma – Infra [in Russian].
17. Ozhegov, S. I. (2018). Tлумachnyi slovnyk rosiiskoi movy [Explanatory Dictionary of the Russian Language]. Moscow : Myr ta osvita [in Russian].
18. Ushakov, D. N. (2014). Tлумachnyi slovnyk suchasnoi rosiiskoi movy [Explanatory dictionary of the modern Russian language]. Moscow : Adelant [in Russian].